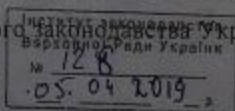

Відгук

*офіційного опонента доктора юридичних наук, професора
Касьяненко Любові Михайлівни на дисертацію Кушніра Ігоря
Миколайовича на тему "Будівельна діяльність як об'єкт податково-
правового регулювання: проблеми законодавства, теорії та практики",
поданої на здобуття наукового ступеня доктора юридичних наук за
спеціальністю 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове
право; інформаційне право*

Актуальність теми. На сучасному етапі розвитку питанням державної податкової політики приділяється значна увага. Це пов'язано з тим, що податкові надходження, які забезпечуються в процесі здійснення такої політики, є однією з основних дохідних статей бюджету України, що, в свою чергу, істотно впливає не тільки на фінансову, а й на національну безпеку нашої держави. Стабільність і порядок у податковій сфері, ефективність і дієвість правових норм залежать від розвитку інститутів податкового права, підвищення рівня податково-правової культури. В умовах проведення податкової реформи проблеми вдосконалення системи оподаткування набувають в Україні особливого значення. На жаль, не дивлячись на надзвичайну актуальність проблематики оподаткування для будівельної галузі, вона й досі не знайшла належного розкриття у фахових дослідженнях із фінансового та податкового права. Будівельна діяльність як об'єкт податково-правового регулювання залишається практично не розкритою на рівні наукових розробок, не дивлячись на вихідну роль будівельної галузі у розбудові національної економіки, а відтак – і забезпеченні стабільних надходжень від податків та здійснення публічної фінансової діяльності. У цих умовах чи не на перший план виходить необхідність подальшого вдосконалення податкового законодавства України, підвищення ефективності всієї податкової системи.

Наразі автором обґрунтовано теоретико-правові положення щодо визначення категорії «будівельна діяльність» як комплексного, багатобічного поняття та визначено сутність будівельної діяльності як об'єкту податково-правового регулювання через призму податково-правової доктрини; звертається увага на переваги й недоліки реалізації податкової політики та принципів оподаткування у сфері будівельної діяльності; виявлено корупціогенні ризики у будівельній галузі та визначено їх вплив на реалізацію податкової політики в Україні; розкрито особливості об'єктного та суб'єктного складу податкових правовідносин у сфері будівельної діяльності; встановлено особливості справляння податку на додану вартість за зобов'язаннями, що виникають із будівельних контрактів та визначено порядок справляння податку на прибуток підприємств за договорами підряду у будівництві та договорами купівлі-продажу майнових прав із розстрочкою сплати; досліджено теоретичні та практичні питання оподаткування інжинірингових послуг та операцій з нематеріальними активами у будівництві; виявлено теоретичні та практичні проблеми використання фінансово-кредитних механізмів у будівництві в їх взаємозв'язку з оподаткуванням та ін.

Автором роботи доводиться, що податкове право впливає на будівельну діяльність напряму, через встановлення відповідних податків, елементів таких податків, формування пільгової політики, обов'язки платників податків, пов'язаних зі сферою будівельної діяльності, зокрема забудовників та інших суб'єктів будівельної діяльності. На думку здобувача, на підставі доктрини податкового права, національного та європейського законодавства, міжнародних та національних стандартів, а також правозастосування нових наукових положень і пропозицій необхідно удосконалити податкове законодавство у частині оподаткування будівельної діяльності.

Актуальність теми дослідження Кушніра І.М. і своєчасність його проведення об'єктивно обумовлені потребами правових реалій та розвитком юридичної думки в Україні.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами.

Проблематика дослідження відповідає напрямам реформування, визначеним Стратегією сталого розвитку «Україна – 2020», схваленою Указом Президента України від 21.01.2015 р. № 5/2015, а також Цілям сталого розвитку на період до 2030 року, прийнятим ООН, та Оновленій стратегії сталого розвитку ЄС. Тема дослідження також відповідає напрямку Плану заходів з виконання Угоди про асоціацію між Україною та ЄС, затвердженому постановою КМ України від 25 жовтня 2017 р. № 1106, у частині імплементації європейських стандартів до фінансово-правової сфери.

Дисертацію підготовлено відповідно до плану науково-дослідних робіт Інституту законодавства Верховної Ради України за темою «Організація моніторингу ефективності чинного законодавства та прогнозування наслідків його застосування» (№ державної реєстрації 0104U0066941).

Ступінь обґрунтованості та достовірності наукових результатів.

Проведений аналіз дисертаційної роботи Кушніра Ігоря Миколайовича «Будівельна діяльність як об'єкт податково-правового регулювання: проблеми законодавства, теорії та практики» дозволив переконалися у тому, що здобувач проаналізував акти національного законодавства України з обраної теми, Угоду про асоціацію з ЄС, директиви та регламенти ЄС, міжнародні конвенції та акти ООН, міжнародні фінансові стандарти.

Варто позитивно оцінити використання автором наукових доробок представників різних галузевих наук, узагальнені дані та матеріали діяльності будівельної галузі України, практика діяльності ПрАТ «ХК «Київміськбуд», позиції фіскальних органів, експертні матеріали платформи TAXLINK.UA., судову практику. Грунтовний аналіз наукових праць багатьох вчених дав змогу всебічно підійти до досліджуваної проблеми.

У роботі дисертант використав комплекс загальних методів наукового пізнання, а також спеціальних методів. Зокрема, системний метод було використано для аналізу будівельної діяльності як цілісного, комплексного явища наукового пізнання та доведення системоутворюючого впливу

податкового права на будівельну галузь; діалектичний метод – при дослідженні взаємозв'язків між станом оподаткування результатів будівельної діяльності з об'єктно-суб'єктивним складом податкових правовідносин та розвитком національної економіки; метод аналізу і синтезу, індукції і дедукції – при розкритті особливостей справляння окремих податків у сфері будівельної діяльності, залучення фінансово-кредитних механізмів до будівництва, зокрема й в частині оподаткування, здійснювалося з використанням. Окрім того автор застосовувала методи формально-юридичний, спостереження, статистичний, та ін.

На нашу думку, поставлена автором мета дослідження досягнута, а завдання виконані. Висновки і пропозиції є новими. Успішному вирішенню поставлених завдань сприяла добре продумана логічна структура дисертаційної роботи, що свідчить про цілісність дослідження.

Наукова новизна отриманих результатів полягає у тому, що робота є першим монографічним дослідженням, спрямованим на розкриття суті та змісту будівельної діяльності як об'єкту податково-правового регулювання через призму доктринальних положень, нормативно-правових приписів та правозастосування, спрямованим на виявлення впливу податкової політики на розвиток будівельної галузі та врахуванням своєї інтеграційного вектору в удосконаленні національного законодавства, що регулює будівельну діяльність. Новизна дослідження конкретизується у найважливіших положеннях, висновках і пропозиціях. Серед них, можна виділити наступні. Так, уперше розкрито зміст податково-правового регулювання будівельної галузі, запропоновано використання виробленого податково-правовою доктриною п'ятикомпонентного підходу до розуміння та видів податкових правовідносин у будівельній галузі та доведено доцільність застосування категорії фінансово-правового зобов'язання до будівельної діяльності. Автором доведено істотний вплив податкової політики на розвиток будівельної галузі та підкреслено, що така політика має спрямовуватися не лише на досягнення фіскальних цілей, але й бути гнучкою, ефективною та

збалансованою, враховувати глобалізаційні аспекти. Вплив податкової політики на будівельну галузь розкривається через функції податків (у першу чергу, фіскальну, регулюючу, стимулюючу, розподільчу, контролюючу); через механізм оподаткування; через відповідні принципи податкової політики та принципи податкового законодавства. Аргументовано доцільність розширення переліку принципів оподаткування, зокрема принципами обмеження податкового тиску, цілісності.

Варто погодитися із автором, що одним із визначальних факторів, що спричиняють прямий, системоутворюючий вплив на ефективність і розвиток будівельної галузі, є стабільне податкове законодавство. Автором розкриваються особливості втілення принципу стабільності у процесі оподаткування будівельної діяльності, визначається необхідність його дотримання з метою забезпечення зобов'язань за Угодою про асоціацію з ЄС та в межах визначених цілей сталого розвитку. Цілком слушним видається акцент, зроблений дисертантом на значенні концепту людиноцентризму як вихідної основи оподаткування будівельної діяльності та доведено його втілення через принципи оподаткування, у першу чергу через принципи рівності та рівноваги, соціальної справедливості, рівного податкового тиску та законності. Позитивним є прагнення здобувача всебічно дослідити особливості об'єктного складу податкових правовідносин у сфері будівельної діяльності, що обумовлені: 1) специфікою категоріального апарату (на формування якого здійснюють також вплив міжнародні та європейські стандарти); 2) визначальними якостями будівництва (довготривалість робіт, особливості ціноутворення тощо); 3) застосовуваними у будівельній діяльності класифікаціями, визначеними будівельним, господарським, цивільним, житловим законодавством. Дисертантом встановлено, що такі класифікації не узгоджуються в частині понятійного апарату між собою та Податковим кодексом України, а відтак – породжують проблеми у правозастосуванні та вимагають проведення ґрунтовної роботи з уніфікації.

Не залишилося поза увагою дисертанта і наукове обґрунтування особливостей справляння податку на додану вартість за зобов'язаннями, що виникають із будівельних контрактів, зокрема: 1) будівельний контракт як довгостроковий договір (контракт) виключає обов'язок декларування платником податків зобов'язань із ПДВ до повного завершення виконання зобов'язань за таким договором; 2) якщо за договором здійснюється постачання матеріалів для капітального будівництва, навіть якщо термін такої поставки становить більше одного року, таку операцію не можна вважати операцією, що здійснюється за довгостроковими контрактами, і в цілях оподаткування ПДВ вона вважатиметься операцією з постачання послуг; при визначенні порядку справляння податку на нерухоме майно юридичних осіб, що є власниками промислових будівель та споруд, аргументовано помилковість позиції фіскальних органів у частині посилання на Державний класифікатор будівель та споруд ДК 018-200, натомість обґрунтовано необхідність застосування норми ПК України як норми прямої дії. Дисертантом розкрито підходи європейського законодавства в частині оподаткування будівельних операцій та нематеріальних активів податком на додану вартість із метою імплементації відповідних положень (у т.ч. в частині визначення платників податку, об'єкту оподаткування, місця постачання, ставок податку тощо) до ПК України та врахування у національній правозастосовній практиці. Наукову цінність мають також положення дисертації, зокрема, визначення особливостей правозастосування в частині справляння податків на майно в європейських країнах та Україні у порівняльно-правовому аспекті з метою врахування позитивного досвіду в національному законодавстві (зокрема, в частині проведення податкової політики).

Заслугує на увагу і підтримку аналіз дисертантом положення про порядок та особливості справляння податку на прибуток підприємств за договорами підядру (у т.ч. капітального підядру) у будівництві та договорами купівлі-продажу майнових прав із розстрочкою сплати, обумовлені

доктринальними підходами, положеннями національного законодавства, що зазнало істотних змін (зокрема, внаслідок введення Національних стандартів з ціноутворення у будівництві) та неоднозначною судовою практикою. Позитивно, що здобувач на підставі аналізу принципів податкової політики продемонструвати вплив податкової політики на будівельну галузь (стор. 104-107). Дисертантом визначено, що податкова політика ґрунтується на певних принципах, які не слід ототожнювати з принципами податкового законодавства. Аналіз принципів податкової політики (таких груп як принципи бюджетного забезпечення, етико-правового та загальноекономічного спрямування) дозволяє стверджувати, що кожний із них знаходить свою реалізацію у галузі будівельної діяльності. Що стосується принципів податкового законодавства, то ряд із них (загальність оподаткування, рівність платників податків, невідворотність настання юридичної відповідальності, єдиний підхід) має розглядатися як принципи, що забезпечують реалізацію засад конституційного ладу. Ряд інших принципів (зокрема фіскальної достатності, соціальної справедливості, економічності та нейтральності оподаткування), які мали би бути універсальними, тим не менше мають специфіку реалізації у будівельній галузі. Це викликано, більшою мірою, специфікою податкової політики та правозастосування, ніж самою природою таких принципів. Доводиться, що перелік принципів оподаткування, закріплений чинним Податковим кодексом, не є повним. Він вимагає доповнення щонайменше принципами обмеження податкового тиску, цілісності тощо. Водночас саме будівельна галузь є прикладом галузі, в якій дотримання закріплених законодавством принципів в реальному часі та повному обсязі має бути пріоритетом (стор. 117).

Дисертант наводить низку справедливих аргументів на користь того, що проблема впливу корупціогенних ризиків, якими характеризується діяльність у сфері будівництва, має бути розв'язана для України у зжаті терміни. Адже затягування процесів впливу корупційних чинників на будівельну діяльність

поряд із аналогічними проблемами в інших галузях лише подовжує перебування значної частини національної економіки в тіні, істотно зменшує податкові надходження, а відтак – і фінансову спроможність держави та територіальних громад (стор. 134 – 140). Вважаємо логічним і обґрунтованим на підставі розробленого податковою доктриною п'ятикомпонентного підходу щодо податкових правовідносин поділяти податкові відносини у будівельній галузі на відносини: 1) що виникають у процесі встановлення податків та платежів податкового характеру; 2) у процесі введення таких платежів загальнодержавного та місцевого рівнів стосовно будівництва та його результатів; 3) у зв'язку зі сплатою податків в результаті здійснення будівництва та використання результатів будівельної діяльності; 4) у процесі здійснення контрольних функцій фіскальними органами стосовно будівництва; 5) що виникають у процесі застосування санкцій до порушників податкового законодавства у будівництві. Аргументовано доцільність застосування до суб'єктів податкових правовідносин у галузі будівництва конструкції фінансово-правового зобов'язання, що обумовлюється змістом та порядком реалізації податкових зобов'язань учасниками будівельної діяльності (стор. 143). Автором з'ясовано, що на рівні понятійного апарату, закладеного податковим законодавством, категорії «будівельна діяльність» чи «будівництво» відсутні, при тому, що особливості справляння окремих податків (оподаткування прибутку підприємств, ПДВ, податку на майно) на пряму стосуються цієї сфери. Водночас для будівельної галузі істотну роль відіграють Національні стандарти бухгалтерського обліку, зокрема П(С)БО 18 «Будівельні контракти», що містять категоріальний апарат, який відображає специфіку будівельної діяльності (будівництво, будівельний контракт, витрати за будівельним контрактом, фіксована ціна, підрядник), обумовлюють зв'язок між доходами й витратами та ступенем завершеності робіт за будівельним контрактом тощо (стор. 173 – 177).

Заслуговує на підтримку пропозиція здобувача, що суб'єктний склад податкових правовідносин у галузі будівництва хоча й вибудовується в

частині податкової правосуб'єктності з урахуванням загальних положень, відпрацьованих теорією податкового права, та на підставі норм податкового законодавства, тим не менше має свої особливості, обумовлені безпосередньо специфікою діяльності, притаманною будівельній галузі (стор. 219). Автором розкрито і особливості суб'єктного складу податкових правовідносин у сфері будівельної діяльності, що обумовлені специфікою будівельної галузі та великою кількістю учасників, задіяних до неї; визначено, що забудовнику як суб'єкту податкових правовідносин притаманні наступні ознаки: наявність статусу юридичної особи або об'єднання юридичних осіб; здійснення господарської діяльності у сфері будівництва та залучення інвестицій; наявність ліцензій на здійснення будівельної діяльності; наділення податковою правосуб'єктністю; проведення діяльності, що є об'єктом оподаткування. Суб'єктний склад податкових правовідносин у будівельній галузі характеризується широким спектром учасників та включає, у першу чергу, юридичних та фізичних осіб (підприємців) – суб'єктів господарської діяльності, що провадять будівельну діяльність. Суб'єктами податкових правовідносин у галузі будівництва також можуть бути суб'єкти архітектурної діяльності, підрядники на виконання проектних і будівельних робіт, виробники будівельних матеріалів, виробів та конструкцій, власники і користувачі об'єктів нерухомості тощо. Автором підкреслено істотну роль забудовників серед суб'єктів податкових правовідносин у галузі будівництва (стор. 227). Заслуговує на увагу аргументи дисертанта, що в оподаткуванні нематеріальних активів саме реалізація Україною зобов'язань за Угодою про асоціацію з ЄС стала додатковим фактором стимулювання до впровадження нових технологій у будівництво. Відповідно, набуває нової якості питання використання об'єктів права інтелектуальної власності (ОПІВ) у будівельній діяльності, що породжує відповідні податкові наслідки. Доводиться необхідність аналізу статусу ОПІВ та їх правовстановлюючих, охоронних документів із метою правильного оподаткування операцій з ОПІВ. Підкреслюється різниця між наслідками для оподаткування при набутті прав

на ОПІВ на умовах ліцензування та при відчуженні майнових прав на такі об'єкти (стор. 285 – 289). Аналіз положень чинного податкового законодавства та законодавства у сфері будівельної діяльності, а також положення фінансово-правової науки надають автору підстав зробити висновок про невідповідність норм у частині справляння пайового внеску чинному ПК України та принципам побудови податкової системи (стор. 354 – 359). Надбанням автора у дисертаційній роботі можна вважати його ґрунтовний порівняльно-правовий аналіз законодавства України з рядом європейських країн (зокрема, Німеччини, Франції, Великої Британії тощо) (стор. 413 – 422). Аналіз європейського досвіду оподаткування будівельної діяльності, так само як і оподаткування нерухомості в цілому, дозволяє дисертанту виділити ряд моментів, які було б доцільно використовувати в Україні. Зокрема, на розвиток будівельної діяльності істотний вплив роблять ставки іпотечного кредитування. Досить низькі для європейських країн, в Україні вони продовжують залишатися високими. Застосування таких низьких ставок істотно впливає на споживчу здатність населення купувати житло. Для України наявність таких низьких ставок можна розглядати в якості ідеальної мети для побудови фінансової політики в частині позик (стор. 431 – 432).

У роботі висловлено і інші, не менш важливі, обґрунтовані і логічні висновки та пропозиції, що мають значну наукову цінність.

Значення дисертації для науки та практики, можливі шляхи використання результатів дослідження. Теоретичне та практичне значення одержаних результатів полягає у тому, що сформульовані у дисертації пропозиції і висновки можуть бути використані: у науково-дослідній сфері – для подальших досліджень актуальних проблем науки фінансового та податкового права, у тому числі в частині оподаткування результатів діяльності відповідної галузі національної економіки, зокрема в інтеграційному та глобалізаційному аспектах; у законопроектній роботі – під час внесення змін і доповнень до Податкового кодексу України.

фінансового законодавства та спеціального законодавства у сфері будівельної діяльності; у *правозастосовній практиці* – для застосування професійними учасниками будівельної галузі та іншими учасниками податкових правовідносин (предметом яких виступають результати будівельної діяльності, операції у сфері будівництва тощо) норм національного податкового й фінансового законодавства та відповідних міжнародних та європейських стандартів; у *навчальному процесі* – під час викладання навчальних дисциплін «Фінансове право», «Податкове право», при підготовці науково-практичних видань, підручників, навчальних посібників і методичних рекомендацій для науковців, юристів-практиків, викладачів, аспірантів і студентів вищих навчальних закладів.

Повнота викладених наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації. Достовірність висновків дисертації Кушніра Ігоря Миколайовича "Будівельна діяльність як об'єкт податково-правового регулювання: проблеми законодавства, теорії та практики", обумовлюється вірно обраною методологією, ретельним аналізом наукової літератури, законодавства України та практики його застосування, іноземних джерел. Використання дисертантом у своїй роботі різних наукових методів дослідження дозволяє йому досягти повноти та всебічності аналізу поставлених проблем. Для роботи характерний логічний стиль викладення матеріалу, смислова завершеність, цілісність. На нашу думку, науково-практичні результати, отримані дисертантом, є достовірними й об'єктивними. Загалом дисертаційна робота є кваліфікованою працею монографічного характеру, яка містить результати проведених дисертантом досліджень та відображає науково-обґрунтовані розробки, які в сукупності мають важливе значення для розвитку правової науки та практичної діяльності відповідних суб'єктів.

Дисертація та автореферат оформлені згідно з вимогами до такого виду робіт. Дисертація складається з анотації, вступу, п'яти розділів, що включають 19 підрозділів, висновків до розділів та загальних висновків.

списку використаних джерел (707 найменувань на 78 сторінках) та 9 додатків (на 28 сторінках). Загальний обсяг дисертації становить 542 сторінки, з яких обсяг основного тексту – 404 сторінки. Автореферат дисертації повністю відповідає її змісту. Опубліковані праці відповідають темі дослідження, розкривають основний його зміст.

Дискусійні положення та зауваження до дослідження. Відзначаючи теоретичну і практичну цінність дисертаційної роботи Кушніра І. М. “Будівельна діяльність як об’єкт податково-правового регулювання: проблеми законодавства, теорії та практики”, позитивно оцінюючи його, водночас відзначаємо, що окремі положення роботи мають дискусійний характер, є недостатньо аргументованими або потребують уточнення.

1. Спірною з позицій податкового права виглядає теза дисертанта в частині визначення серед особливостей об’єктного складу податкових правовідносин у сфері будівельної діяльності визначальних якостей будівництва (стор. 44 дисертації, стор. 6 автореферату). У даному разі автор має пояснити, по-перше, чи мова йде про об’єкт оподаткування, чи про об’єкт податкових правовідносин? І чи взагалі розрізняє автор ці поняття? По-друге, у теорії податкового права з об’єктом оподаткування обумовлюють виникнення податкового обов’язку зі сплати податку. Хотілося б почути обґрунтування щодо того, яким чином характер будівельних робіт може впливати на визначення об’єкту оподаткування результатів будівельної діяльності?

2. На нашу думку, потребує додаткового пояснення характеристика регулюючої та стимулюючої функцій податку в частині надання характеристики податкової політики, що здійснюється у будівельній галузі (стор. 82 – 88 дисертації). Адже при наданні характеристик цих функцій автор в обох випадках згадує пільгове оподаткування. Відповідно, чи є надання пільг характеристикою кожної з цих функцій? І чи підтримує автор позиції, що використовуються у теорії податкового права, в частині поєднання регулюючої та фіскальної функцій податків?

3. У результаті ознайомлення зі змістом дисертації, варто зауважити, що вона мала б більш завершений вигляд, якби автором було більше уваги приділено питанню проведення фінансового контролю та застосування заходів фінансово-правової відповідальності за порушення податкового законодавства. Оскільки в обсязі, представленому у дисертації, зокрема у підрозділі 1.2, цього явно замало для повного розкриття суті та особливостей податкових правовідносин у сфері будівельної діяльності.

4. Вимагає додаткової аргументації позиція автора щодо недоцільності фіскальним органам при визначенні питання щодо оподаткування промислових будівель та споруд застосовувати Державний класифікатор будівель та споруд ДК 018-200 з метою оподаткування податком на нерухоме майно (стор. 264 – 268, 291 – 292 дисертації, стор. 28 автореферату). Адже автор у процесі дослідження цього питання неодноразово наголошує на тому, що положення Класифікатора застосовуються як підстава для деталізації у частині характеристики будівель промисловості. Чи не вбачається у такому разі протиріччя між твердженнями автора у ході проведеного дослідження та його висновками?

5. Співним, із позицій податкового права, є твердження автора в частині визначення правової природи пайового внеску та його рекомендації щодо залишення такого внеску допоки в якості одного з обов'язкових елементів при провадженні будівельної діяльності. Чи не вбачає автор суперечності у своїй позиції, адже у роботі він говорить про наявність бар'єрів для бізнесу за рахунок встановлення пайових внесків, про негативний іноземний досвід із цього питання та зауважує, що пайовий внесок, по суті, виступає податком на інвестиційну діяльність, що суперечить чинному Податковому кодексу України (стор. 351 – 354, 365 – 366 дисертації, стор. 20 – 21 автореферату).

6. На наш погляд, вимагає більшої уваги питання оподаткування операцій із доступним житлом, що є предметом розгляду у підрозділі 4.3 дисертації. Можна цілком погодитися з дисертантом, який визнає роль будівництва доступного житла, зокрема із застосуванням державних

програм, як складову реалізації соціальної функції держави у частині забезпечення громадян гідними умовами життя. Про це, зокрема, він згадує у першому та другому розділах роботи, аналізуючи вплив податкової політики на розвиток будівельної галузі та втілення людиноцентризму в оподаткуванні результатів будівельної діяльності. Водночас саме у частині визначення особливостей справляння податку на додану вартість та податку на прибуток підприємств залишається достатньо питань, які вимагають розкриття при висвітленні питання щодо оподаткування операцій з доступним житлом, враховуючи деталізацію предмету дослідження у відповідному підрозділі дисертації.

Висловлені зауваження суттєво не впливають на загальну позитивну оцінку рецензованої дисертаційної роботи, а тільки спонукають до подальшої наукової дискусії за темою дослідження. Таким чином, дисертаційна робота Кушніра Ігоря Миколайовича "Будівельна діяльність як об'єкт податково-правового регулювання: проблеми законодавства, теорії та практики" відповідає вимогам "Порядку присудження наукових ступенів", затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24.07.2013 року № 567, а її автор заслуговує на присвоєння йому наукового ступеня доктора юридичних наук за спеціальністю 12.00.07 — адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право.

Офіційний опонент:

доктор юридичних наук, професор,
професор кафедри фінансового права
Навчально-наукового інституту права
Університету державної фіскальної
служби України

